

Euroopan komissio

Fact Sheet

LEADER-LÄHESTYMISTAPA

Perusopas

LEADER-LÄHESTYMISTAPA

Perusopas

***Europe Direct -palvelu auttaa sinua löytämään
vastaukset EU:hun liittyviin kysymyksiisi***

Yhteinen maksuton palvelunumero (*):

00 800 6 7 8 9 10 11

(* Jotkut matkapuhelinoperaattorit eivät salli pääsyä 00 800-numeroihin, tai niistä voidaan laskuttaa.

Tämä julkaisu on ainoastaan tiedotusluonteinen eikä oikeudellisesti sitova.

Euroopan komissio omistaa valokuvien tekijänoikeudet, ellei toisin mainita.

Suuri määrä muuta tietoa Euroopan unionista on käytettävissä Internetissä Europa-palvelimen kautta (<http://europa.eu>).

Luettelointitiedot ovat teoksen lopussa.

Luxemburg: Euroopan yhteisöjen virallisten julkaisujen toimisto, 2006

ISBN 92-79-02047-1

© Euroopan yhteisöt, 2006

Tekstin jäljentäminen on sallittua, kunhan lähde mainitaan.

Printed in Belgium

PAINETTU KLOORIVALKAISEMATTOMALLE PAPERILLE

Leader-lähestymistapa – Perusopas

Tämän asiakirjan tarkoitus

Tässä asiakirjassa esitellään Leader-lähestymistapaa ja selitetään, miten sitä voidaan hyödyntää maaseutuyhteisöjen kehittämisessä. Asiakirja sisältää lisäksi perustiedot siitä, miten Leader-lähestymistapa voidaan paikallistasolla nivoa osaksi Euroopan unionin (EU) maaseudun kehittämiss politiikkaa.

Asiakirjassa esitetään

- Leader-käsitteen kuvaus
- Leader-lähestymistavan keskeiset piirteet
- selvitys siitä, miten Leader-lähestymistapa toimii käytännössä
- tärkeimmät yhteyspisteet lisätietojen saamiseksi.

Tämä asiakirja on osoitettu kaikille maaseudun toimijoille, jotka haluavat ehdottaa paikallisia maaseudun kehittämisaloitteita tai osallistua niihin. Näitä voivat olla kansallisen, alueellisen tai paikallisen tason viranomaiset, maanviljelijät tai muut maaseutuyhteisön aktiiviset jäsenet – kaikilla on mahdollisuus osallistua Leaderiin.

Tavoitteenamme on selittää erityisesti uusimpien ja mahdollisten tulevien jäsenvaltioiden päätöksentekijöille ja ohjelmaviranomaisille, mikä Leader on ja miten se pannaan täytäntöön. Haluamme myös osoittaa EU:n maaseutuyhteisöille, että Leader-lähestymistapa voi tarjota niille mahdollisuuden toimia oma-aloitteisesti ja osallistua aktiivisesti oman alueensa maaseudun kehittämisohjelmiin (ja hyötyä asiaan liittyvästä rahoitustuesta).

Tämä asiakirja on tarkoitettu helppolukuiseksi perusoppaaksi. Siinä ei käsitellä yksityiskohtaisesti Leader-aloitteen historiaa eikä aloitteeseen liittyviä asetuksia tai hallintomenettelyjä. Näistä seikoista voi saada tietoa muualta (ks. tässä asiakirjassa annetut yhteystiedot).

Sisältö

1	Leader-lähestymistapa maaseudun kehittämisessä: mikä se on?	5
2	Leader-lähestymistavan seitsemän keskeistä piirrettä	8
3	Leaderin täytäntöönpano paikallistasolla	15
4	Leader tulevaisuudessa: valtavirtaistaminen	17
5	Yhteyspisteet Leader-lähestymistapaa koskevien lisätietojen hankkimista varten	18
6	Käytännön Leader-esimerkkejä	20

1 Leader-lähestymistapa maaseudun kehittämisessä: mikä se on?

Maaseudun kehittämisspolitiikka on yhä tärkeämpi osa yhteistä maatalouspolitiikkaa (YMP). Se edistää Euroopan maaseutualueiden kestävä kehitystä ratkaisemalla taloudellisia, sosiaalisia ja ympäristöön liittyviä ongelmia. Yli puolet EU:n väestöstä asuu maaseudulla, jonka osuus on 90 prosenttia EU:n kokonaispinta-alasta ⁽¹⁾. Leader on EU:n maaseudun kehittämisspolitiikkaan liittyvä innovatiivinen lähestymistapa.

Leader-lyhenne tulee ranskan kielisestä ilmaisusta, joka tarkoittaa maaseudun kehittämistoimien välisiä yhteyksiä ⁽²⁾. Kuten nimi osoittaa, se on pikemminkin menetelmä maaseudun kehittämissohjelmien kehittämiseksi ja toteuttamiseksi maaseutuyhteisöissä kuin toteutettavien toimenpiteiden kiinteä joukko. Kokemus on osoittanut, että Leaderilla voi olla todellista vaikutusta maaseudun asukkaiden jokapäiväiseen elämään. Leader voi rohkaista etsimään innovatiivisia ratkaisuja vanhoihin ja uusiin maaseudun ongelmiin ja toimia eräänlaisena laboratoriona paikallisten valmiuksien kehittämiseksi ja maaseutuyhteisöjen tarpeita vastaavien uusien keinojen testaamiseksi. Sen avulla on saatu arvokkaita tuloksia EU-15:n ⁽³⁾ jäsenvaltioiden monilla maaseutualueilla, ja sillä voitaisiin auttaa uusien ja tulevien EU:n jäsenvaltioiden maaseutualueita sopeutumaan nykypäivän muuttuviin realiteetteihin.

Leader on käyttöönotto vuodesta 1991 lähtien tarjonnut EU:n maaseutuyhteisöille välineet, joiden avulla nämä voivat osallistua aktiivisesti oman tulevaisuutensa muovaamiseen. Se on ajan mittaan kehittynyt kuten muutkin YMP:n osatekijät. Arvioinneista ja maaseudun toimijoilta saadut tiedot osoittavat, että Leader-lähestymistapa on toimiva väline varsinkin erilaisissa tilanteissa ja erityyppisillä alueilla, ja näin ollen se mukauttaa maaseutuun liittyvää poliittista päätöksentekoa maaseutualueiden hyvin erilaisiin tarpeisiin. Tämän vuoksi Leader on nykyisin erottamaton osa maaseudun kehittämisspolitiikkaa. Koska Leader-lähestymistavassa kannustetaan paikallistason osallistumista kestävien kehittämissstrategioiden laatimiseen ja täytäntöönpanoon, se voi olla tulevaisuuden maaseutupolitiikan kallisarvoinen voimavara.

Leader ei ohjelmakaudella 2007–2013 ole enää erillinen ohjelma, vaan se sisällytetään kaikkiin kansallisiin/alueelli-

siin maaseudun kehittämissohjelmiin ("valtavirtaistaminen"). Tämä avaa uusia mahdollisuuksia Leader-aloitteen soveltamiselle huomattavasti laajemmassa mittakaavassa ja nykyistä suurempaan määrään maaseudun kehittämistoimia.

Leader kannustaa maaseutualueita etsimään uusia tapoja alueiden kilpailukykyyn lisäämiseksi tai ylläpitämiseksi, käyttämään hyväkseen omia vahvuuksiaan ja selviämään haasteista, joita voivat olla ikääntyvä väestö, palvelujen vähäinen tarjonta tai työllistymismahdollisuuksien puute. Tällä tavoin Leader parantaa maaseudun elämänlaatua niin viljelijäperheiden kuin muunkin maaseutuväestön keskuudessa. Se soveltaa maaseudun ongelmiin kokonaisvaltaista lähestymistapaa. Leader-aloitteen mukaan esimerkiksi kilpailukyky elintarvikkeiden tuotannon alalla, miellyttävä ympäristö ja työpaikkojen luominen paikallisväestölle ovat toisiaan tukevia maaseutuelämään liittyviä näkökohtia, jotka edellyttävät erityistaitoja sekä soveltuvia tekniikoita ja palveluja. Näitä näkökohtia on tarkasteltava yhtenä kokonaisuutena niitä varten räätälöityjen poliittisten toimenpiteiden avulla.

Leader-aloite on käyttöönotto vuodesta 1991 lähtien tarjonnut EU:n maaseutuyhteisöille keinot, joiden avulla paikalliset toimijat voidaan ottaa mukaan oman alueensa tulevan kehityksen ohjaamiseen. Leader-lähestymistapa on herättänyt suurta kiinnostusta EU:ssa ja sen ulkopuolella. Sitä on jäljitelty sen oman tuensaajapiirin ulkopuolella. Leaderin herättämä kiinnostus on eräissä tapauksissa vaikuttanut myös kansallisiin, alueellisiin ja paikallisiin viranomaisiin ja poliitikkoihin, koska sen avulla pystytään ratkaisemaan kehittämissongelmia uusien kumppanuusmuotojen ja yhdistettyjen toimien kautta.

Leader täydentää muita EU:n ja kansallisen tason ohjelmia. Leader-toimet voivat esimerkiksi aktivoida ja mobilisoida paikallisia resursseja tukemalla kehittämistä edeltäviä hankkeita (kuten diagnostisia ja toteutettavuustutkimuksia tai paikallisten valmiuksien kehittämistä), joilla parannetaan kyseisten alueiden mahdollisuuksia saada ja käyttää paitsi Leader-varoja myös muita alueiden kehittämiseen suunnattavia varoja (esim. EU:n ja kansallisella tasolla toteutettavat laajemmat maaseudun kehittämiss- ja aluekehitysohjelmat). Leader auttaa myös niitä aloja ja tuensaajaryhmiä, jotka jäävät usein tuen ulkopuolelle tai joille myönnetään vain vähän tukea, osana muita maaseutualueilla toteutettavia ohjelmia, jotka voivat liittyä kulttuuritoimintaan, luonnonympäristön parantamiseen, arkkitehtuurin ja kiinteän kulttuuriperinnön kunnostamiseen, maaseutumatkailuun, tuottajien ja kuluttajien välisten yhteyksien parantamiseen jne.

Leader rohkaisee talous- ja yhteiskuntaelämän toimijoita tekemään yhteistyötä sekä tarjoamaan tuotteita ja palveluja, jotka tuottavat mahdollisimman suurta lisäarvoa toimijoiden omalla alueella.

⁽¹⁾ 25 jäsenvaltion EU:ssa (EU-25:ssä).

⁽²⁾ Ranskaksi "Liaison entre actions de développement rural".

⁽³⁾ 15 jäsenvaltion muodostama EU ennen laajentumista 25 jäsenvaltioon toukokuussa 2004.

Leaderin taustaa

Leader käynnistettiin vuonna 1991, jolloin sen tavoitteena oli parantaa maaseutualueiden kehityspotentiaalia turvautumalla paikallistason aloitekykyyn ja taitoihin, kannustamalla alueiden yhtenäiseen kehittämiseen liittyvän taitotiedon hankintaa ja levittämällä tätä taitotietoa muille maaseutualueille.

a) Leader on osa EU:n laajempaa maaseudun kehittämisspolitiikkaa

Leaderin tavoitteet ovat yhdenmukaisia EU:n yleisen maaseudun kehittämisspolitiikan tavoitteiden kanssa. Kehittyvässä YMP:ssä otetaan huomioon maaseutualueiden ja maisemien moninaisuus, arvokkaat paikallisidentiteetit ja yhteiskunnan yhä suuremmin arvostama korkealaatuinen luonnonympäristö. Nämä katsotaan EU:n maaseutualueiden tärkeimmiksi voimavaroiksi.

b) Leaderin tarina

Ennen 1990-luvun alkua testatut erilaiset maaseudun kehittämistä koskevat lähestymistavat olivat yleensä alakohtaisia, ja niissä keskityttiin lähinnä viljelijöihin ja maatalouden rakennemuutoksen kannustamiseen. Niissä käytettiin ylhäältä alaspäin suuntautuvaa lähestymistapaa, ja tukijärjestelmistä päätettiin kansallisella tai alueellisella tasolla. Paikallistason toimijoita ei aina rohkaistu hankkimaan tarvittavia taitoja tai ryhtymään omien alueidensa tulevaisuuden arkkitehdeiksi.

Alueperusteista alhaalta ylöspäin suuntautuvaa lähestymistapaa, jossa paikallisyhteisöt otetaan mukaan toimintaan ja lisätään paikallisten resursien arvoa, alettiin vähitellen pitää uutena keinona työpaikkojen ja yritysten luomiseksi maaseudulle. Leader alkoi kokeiluluonteisesti yhdistää paikallistasolla toisiinsa eri hankkeita, ideoita, toimijoita ja resursseja. Kävi ilmi, että Leaderin avulla voitiin erinomaisesti testata sitä, miten maaseutualueiden mahdollisuuksia voitaisiin lisätä.

Se EU:n alueen osuus, jolla Leader-lähestymistapaa sovelletaan, samoin kuin Leader-ryhmien lukumäärä ja Leaderin kaltaisiin lähestymistapoihin myönnetyn rahoituksen määrä ovat kasvaneet merkittävästi Leaderin käynnistysvuodesta 1991 lähtien.

c) Poliittinen tausta: pilottialoitteesta valtavirran ohjelmiin

Leader otettiin käyttöön EU:n rakennerahastoista rahoitettuna ”yhteisön aloitteena”. Leader-aloitteita on toteutettu kolmella kaudella: Leader I (1991–1993), Leader II (1994–1999) ja Leader+ (2000–2006). Jäsenvaltioissa ja alueilla on tänä aikana sovellettu itsenäisiä Leader-ohjelmia, joilla on ollut EU:n tasolla vahvistettu erillinen rahoitus. Vuodesta 2007 alkaen Leader-lähestymistapa nivotaan osaksi EU:n yleistä maaseudun kehittämisspolitiikkaa (”valtavirtaistaminen”). Tämä tarkoittaa, että Leader sisällytetään EU:n tukemiin kansallisen ja alueellisen tason yleisiin maaseudun kehittämissohjelmiin monien muiden maaseudun kehittämiseen liittyvien toimintalinjojen ohella. Leader-toimintalinjan rahoitus saadaan vuodesta 2007 alkaen maaseudun kehittämisen kokonaismäärärahoista, jotka EU myöntää kullekin jäsenvaltiolle uudesta maaseudun kehittämisen maataloustukirahastosta (maaseuturahastosta).

Leader-aloitteet	Paikallisten toimintaryhmien lukumäärä	Aloitteen kattama pinta-ala	EU-rahoitus
Leader I	217	367 000 km ²	442 miljoonaa euroa
Leader II	906	1 375 144 km ²	1 755 miljoonaa euroa
Leader+	893	1 577 386 km ²	2 105,1 miljoonaa euroa

2 Leader-lähestymistavan seitsemän keskeistä piirrettä

Leader-käsite

Leader-lähestymistavan taustalla oleva perusajatus on, että Euroopan maaseutualueiden moninaisuuden vuoksi kehittämissstrategiat ovat tehokkaampia ja vaikuttavampia, jos niiden päättämisestä ja täytäntöönpanosta vastaavat

paikallistason toimijat selkein ja avoimin menettelyin asianomaisten viranomaisorganisaatioiden tuella sekä hyvien toimintatapojen siirtämiseen tarvittavalla teknisellä tuella.

Leaderin ja muiden perinteisempien maaseutupoliittisten toimenpiteiden erona on, että Leader osoittaa, miten toimitaan, eikä ilmoita, mitä on tarpeen tehdä. Leader-lähestymistapaa voidaan kuvata seitsemän keskeisen piirteen avulla. Ne esitetään seuraavassa erikseen, mutta ne on tärkeää hahmottaa yhdeksi työkalupakiksi. Toimenpiteet täydentävät toisiaan ja vaikuttavat toisiinsa myönteisesti koko täytäntöönpanomenettelyn ajan sekä jättävät pysyviä vaikutuksia maaseutualueiden dynamiikkaan ja näiden kykyyn ratkaista omia ongelmiaan.

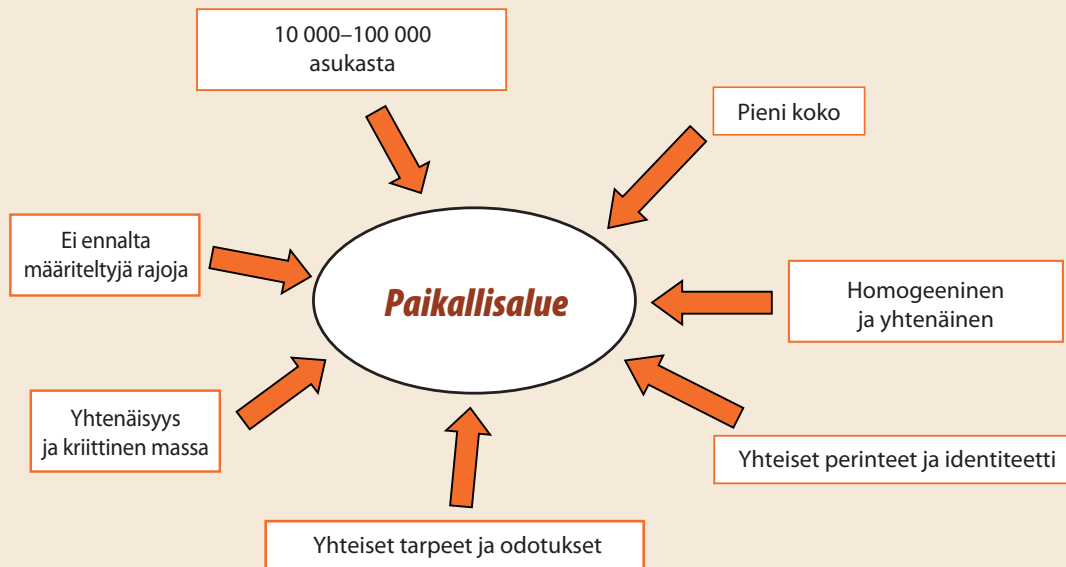
Piirre 1. Aluekohtaiset paikalliset kehittämissstrategiat

Aluekohtaisessa lähestymistavassa politiikan täytäntöönpanon kohdealueeksi otetaan pieni, homogeeninen ja sosiaalisesti yhtenäinen alue, jonka asukkailla on yleensä yhteisiä perinteitä, paikallisidentiteettiä, yhteenkuuluvuuden tunne tai yhteisiä tarpeita ja odotuksia. Tällaisen alueen valinta viitealueeksi helpottaa tunnistamaan paikalliset vahvuudet ja heikkoudet, uhat ja mahdollisuudet, alueen omat mahdollisuudet ja kestävä kehityksen

pahimmat esteet. Aluekohtainen tarkoittaa lähinnä paikallista.

Tämä lähestymistapa toimii todennäköisesti muita lähestymistapoja paremmin, koska sen ansiosta toimet voidaan räätälöidä vastaamaan tarkemmin todellisia tarpeita ja paikallista kilpailuetua. Valitulla alueella on oltava henkilöresursseina ja rahavaroina mitattuna riittävä yhtenäisyys ja kriittinen massa elinkelpoisen paikallisen kehittämissstrategian tukemiseksi. Sen ei tarvitse noudattaa ennalta määritettyjä hallinnollisia rajoja.

Aluekohtainen lähestymistapa

”Paikallisalueen” määritelmä ei ole yhtenäinen eikä muuttumaton. Päinvastoin se kehittyy ja muuttuu laajemman taloudellisen ja sosiaalisen muutoksen, maanviljelyn aseman, maankäytön ja ympäristökysymysten sekä maaseutua koskevien yleisten näkemysten myötä.

Piirre 2. Alhaalta ylöspäin suuntautuva lähestymistapa

Alhaalta ylöspäin suuntautuva lähestymistapa tarkoittaa, että paikallistason toimijat osallistuvat strategiaa koskevaan päätöksentekoon ja alueella toteutettavien toimintalinjojen valintaan. Kokemus on osoittanut, että alhaalta ylöspäin suuntautuva lähestymistapaa ei pitäisi katsoa kansallisten ja/tai alueellisten viranomaisten soveltamien ylhäältä alaspäin suuntautuvien lähestymistapojen vaihtoehdoksi tai vastakohtaksi vaan pikemminkin niitä täydentäväksi ja niiden kanssa vuorovaikutuksessa olevaksi lähestymistavaksi, jonka avulla saavutetaan parempia kokonaistuloksia.

Alhaalta ylöspäin suuntautuva lähestymistapa on selvimmän erottuva Leaderin seitsemästä piirteestä. Tätä lähestymistapaa noudattavat maaseutupolitiikat olisi suunniteltava ja pantava täytäntöön tavalla, joka soveltuu parhaiten maaseutuyhteisöjen tarpeisiin. Yksi keino tämän varmistamiseksi on kehottaa paikallistason toimijoita ottamaan vetovastuu ja osallistumaan. Tämä pätee sekä 15 että 25 jäsenvaltion EU:ssa mutta on yhtä tärkeää myös EU:n

jäseneksi haluavissa maissa, joiden maataloudessa on rakenteellisia ongelmia ja joilla on monia mahdollisuuksia parantaa maaseutuväestön elämänlaatua.

Paikallisten toimijoiden osallistuminen koskee paikallisväestöä, taloudellisia ja sosiaalisia eturyhmiä samoin kuin yksityisten ja julkisten laitosten edustajia. Olennainen osa alhaalta ylöspäin suuntautuva lähestymistapaa on valmiuksien kehittäminen, johon kuuluu

- paikallisväestön valistaminen, koulutus, osallistuminen ja mobilisointi, jotta alueen vahvuudet ja heikoudet pystytään tunnistamaan (analyysi)
- eri eturyhmien osallistuminen paikallisen kehittämisstrategian laadintaan
- selkeiden kriteerien vahvistaminen strategian toteuttamiseksi tarvittavien toimien (hankkeiden) valitsemiseksi paikallistasolla.

Osallistuminen ei saisi rajoittua vain alkuvaiheeseen, vaan sen olisi jatkuttava koko täytäntöönpanomenettelyn ajan, ja osallistumisen olisi edistettävä strategian noudattamista, valittujen hankkeiden toteuttamista sekä tulevaisuutta varten tapahtuvaa arviointia ja oppimista. Mobilisointi- ja konsultointimenettelyissä on tarpeen ottaa huomioon myös tärkeät avoimuusnäkökohdat, jotta osallistuvien toimijoiden välisen vuoropuhelun ja neuvottelun avulla päästäisiin yhteisymmärrykseen.

Piirre 3. Julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuudet: paikalliset toimintaryhmät

”Paikalliseksi toimintaryhmäksi” nimitetyn paikallisen kumppanuuden perustaminen on Leader-lähestymistavan tärkeä ominaispiirre. Paikallisen toimintaryhmän tehtävänä on määritellä ja toteuttaa paikallinen kehittämisstrategia, päättää sen taloudellisten resurssien jakamisesta ja hallinnoida niitä. Paikalliset toimintaryhmät edistävät kestävä kehitystä tehokkaasti, koska ne

- kokoavat ja yhdistävät käytettävissä olevia taloudellisia ja henkilöresursseja julkiselta ja yksityiseltä sektorilta sekä kansalais- ja vapaaehtoissectorilta
- yhdistävät paikallisia toimijoita kollektiivisissa hankkeissa ja monialaisissa toimissa synergioiden, yhteisomistajuuden ja alueen taloudellisen kilpailukykyyn parantamiseen tarvittavan kriittisen massan saavuttamiseksi
- vahvistavat vuoropuhelua ja yhteistyötä sellaisten maaseudun toimijoiden välillä, joilla on usein vain vähän yhteistyökokemusta, vähentämällä mahdollisia ristiriitoja ja helpottamalla neuvotteluratkaisuja konsultoinnin ja keskustelun avulla

- helpottavat eri kumppanien välisen vuorovaikutuksen myötä maataloussektorin mukauttamis- ja muutosprosesseja (esim. laadukkaat tuotteet, elintarviketuketjut), ympäristönäkökohtien huomioon ottamista, maaseudun elinkeinoelämän monipuolistamista ja elämänlaadun parantamista.

Paikallisen toimintaryhmän olisi tuotava yhteen julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyökumppaneita ja edustettava tasapuolisesti talous- ja yhteiskuntaelämän paikallisia eturyhmiä. Yksityisen sektorin yhteistyökumppanien ja yhdistysten on päätöksentekotasolla muodostettava vähintään puolet paikallisesta kumppanuudesta.

Paikallisia toimintaryhmiä voidaan perustaa tilapäisesti Leader-tuen saamiseksi, tai ne voivat perustua aiempiin kumppanuuksiin. Asiantuntijoilla ja päätöksentekovaltuuksilla varustettu paikallinen toimintaryhmä edustaa organisaatiomallia, joka voi vaikuttaa politiikan toteutukseen myönteisellä tavalla. Näiden yhteisten piirteiden pohjalta on kehitetty useita erityyppisiä paikallisia toimintaryhmiä, mikä johtuu erilaisista alueellisen ja kansallisen tason poliittisista ja institutionaalisista organisaatiomalleista. Paikallisten toimintaryhmien itsemääräämisoikeudet ovat niinkin eriasteisia hankkeiden hyväksynnän ja varainhoidon

yhteydessä. Myös paikallisten toimintaryhmien tehtävät ja vastuualat ovat joissakin jäsenvaltioissa kehittyneet Leader-lähestymistavan tultua tunnetummaksi.

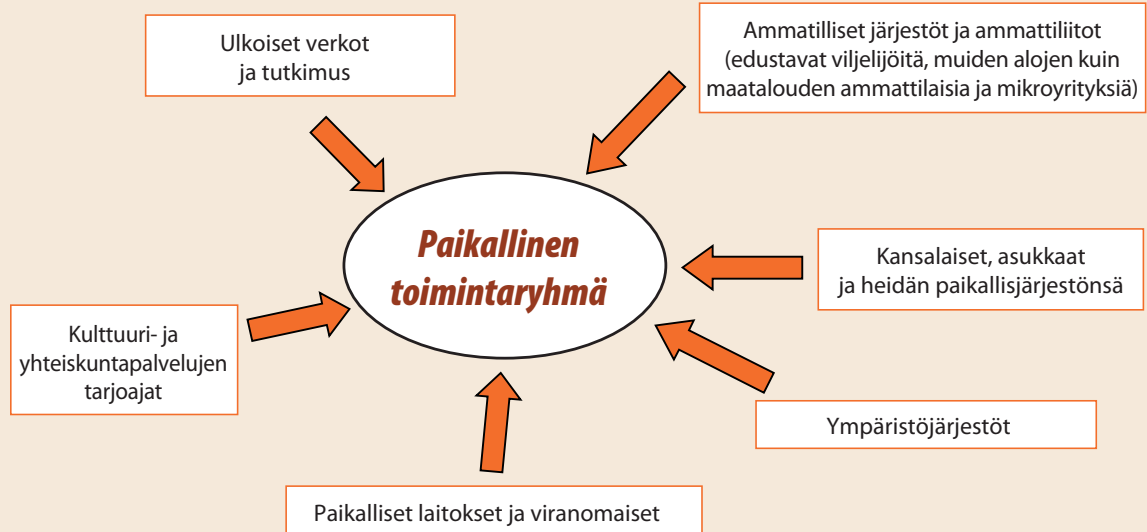
Paikalliset toimintaryhmät päättävät paikallisen maaseudun kehittämisstrategian suunnasta ja sisällöstä ja valitsevat rahoitettavat hankkeet. Paikallinen toimintaryhmä ei itse useinkaan vastaa maksujen suorittamisesta, vaan siitä huolehtii julkisen rahoituksen kanssa tekemisissä oleva maksajavirasto paikallisen toimintaryhmän tekemän hankevalinnan perusteella.

Paikallisiin aloitteisiin aktiivisimmin osallistuvia maaseudun toimijoita ovat

- ammatilliset järjestöt ja ammattiliitot (edustavat maanviljelijöitä, muiden alojen kuin maatalousalan ammattilaisia ja mikroyrityksiä)
- elinkeinoelämän järjestöt
- kansalaiset, asukkaat ja heidän paikallisjärjestönsä
- kunnanvaltuutetut
- ympäristöjärjestöt
- kulttuuri- ja yhteiskuntapalvelujen tarjoajat, myös media
- naisjärjestöt
- nuoret.

Paikallinen toimintaryhmä

Paikallisen toimintaryhmän odotetaan

- kokoavan tietyn alueen samaa asiaa ajavat eturyhmit yhteisen hankkeen ympärille
- tekevän päätökset itsenäisesti ja pystyvän tarkastelemaan uudella tavalla paikallisia voimavaroja
- yhdistämään eri toimenpiteitä toisiinsa
- kykenevän hyödyntämään yhdistettyjen paikallisten voimavarojen tarjoamia mahdollisuuksia
- olevan avoin innovatiivisille ideoille
- pystyvän yhdistämään ja yhtenäistämään erillisiä alakohtaisia lähestymistapoja.

Paikallisille toimintaryhmille on delegoitu suuri osa yksittäisiin toimiin liittyvistä hallintotehtävistä (esim. hankkeiden valintaan, maksuliikenteeseen, seurantaan, valvontaan ja arviointiin liittyviä tehtäviä). Paikallisten toimintaryhmien itsenäisyys voi kuitenkin vaihdella suuresti jäsenvaltiossa sovellettavasta organisaatiomallista ja institutionaalisesta kontekstista riippuen. Yleiskattavat tuet ovat Leader-hankkeiden ja -toimien yleisin rahoitusmuoto. Tällaiset EU:n ja jäsenvaltioiden julkisista varoista yhteisrahoitetut tuet kattavat hankkeen rahoitustarpeet vaihtelevassa määrin, hankkeen ja alueen tyypistä riippuen.

Piirre 4. Innovoinnin edistäminen

Leaderillä voi olla arvokas tehtävä maaseudun kehittämiseen sovellettavien uusien ja innovatiivisten lähestymis-

tapojen edistämässä. Innovointia rohkaistaan antamalla paikallisille toimintaryhmille paljon vapautta ja joustovaraa tehdä päätöksiä toimista, joita ne haluavat tukea.

Innovaatio on tässä yhteydessä ymmärrettävä ilmaisen laajassa merkityksessä. Se voi tarkoittaa uuden tuotteen, uuden prosessin, uuden organisaation tai uusien markkinoiden käyttöönottoa. Innovaation yleinen määritelmä pätee niin maaseutu- kuin kaupunkialueilla. Maaseutualueilla on kuitenkin alhaisen asukastiheyden ja suhteellisen vähäisten fyysisten ja henkilöstöresurssien vuoksi huonommat yhteydet tutkimus- ja kehittämiskeskukseen, ja niiden on ehkä vaikeampaa tuottaa radikaaleja innovaatioita, vaikka se mahdollista onkin.

Maaseudun innovaatiotoiminta voi olla muualla kehitettyjen innovaatioiden siirtoa ja mukauttamista, perinteisen taitotiedon uudenaikaistamista tai uusien ratkaisujen löytämistä pitkään jatkuneisiin maaseudun ongelmiin, joita ei ole muiden poliittisten toimien avulla pystytty ratkaisemaan tyydyttävällä ja kestäväällä tavalla. Tämä voi tarjota uusia ratkaisuja maaseutualueiden erityisongelmiin.

Seitsemän erityispiirrettä käsittävän Leader-lähestymistavan käyttöönotto voi itsessään olla poliittiseen päätöksentekoon liittyvä innovaatio, joka saattaa synnyttää innovatiivista toimintaa omaksutun omintakeisen politiikan harjoittamisen menettelyn ansiosta. Edellä kuvailtu alhaalta ylöspäin suuntautuva lähestymistapa saattaa esimerkiksi edistää uusien hankeideoiden syntymistä, ja paikallinen

toimintaryhmä voi tukea näitä ideoita, koska sitä eivät sido tietyt ennalta määritellyt toimenpiteet. Maaseudulla käyttöön otetut tieto- ja viestintätekniikat voivat merkittäväällä tavalla helpottaa maaseutuväestön pääsyä osalliseksi innovaatioista.

Piirre 5. Yhdennetyt ja monialaiset toimet

Leader ei ole alakohtainen kehittämisohjelma; paikallisella kehittämisstrategialla on oltava monialainen perusta, joka kattaa useita toiminta-aloja. Paikallisten strategioiden sisältämät toimet ja hankkeet olisi yhdistettävä toisiinsa ja niitä olisi koordinoitava johdonmukaisena kokonaisuutena. Yhdentäminen voi koskea yhdellä alalla toteutettavia toimia, kaikkia ohjelmaan kuuluvia toimia tai tiettyjä toimenpideryhmiä tai, mikä tärkeintä, asiaan liittyvien talous- ja yhteiskuntaelämän sekä kulttuuri- ja ympäristöalan toimijoiden ja sektorien välisiä yhteyksiä.

Piirre 6. Verkottuminen

Verkottuminen tarkoittaa saavutusten, kokemusten ja taitotiedon vaihtoa EU:n maaseudun kehittämiseen osallistuvien Leader-ryhmien, maaseutualueiden, viranomaisten ja järjestöjen välillä riippumatta siitä, saavatko ne suoraa

Leader-tukea. Verkottuminen on keino hyvien toimintatapojen siirtämiseen, innovaatioiden levitykseen ja paikallisesta maaseudun kehittämisestä saatujen kokemusten hyödyntämiseen. Verkottuminen luo yhteyksiä ihmisten, hankkeiden ja maaseutualueiden välille ja voi tällä tavoin vähentää joidenkin maaseutualueiden eristäytyneisyyttä. Se voi edistää yhteistyöhankkeita tuomalla Leader-ryhmät yhteyteen keskenään.

Verkostoja on neljää eri tyyppiä:

■ Institutionaaliset verkostot

Näiden rahoituksesta ja tehtävnmäärittelystä vastaa Euroopan komissio. EU tukee niin yhteisön kuin jäsenvaltioidenkin tasolla verkostorakenteita, jotka saattavat yhteen Leader-ryhmiä, viranomaisia ja kaikkia muita maaseudun kehittämisalan aktiivisia toimijoita. Institutionaaliset verkostot ovat vuodesta 2007 seuraavan tyyppisiä:

- eurooppalainen maaseudun kehittämisverkosto (komission johtama)
- kuhunkin jäsenvaltioon perustettava kansallinen maaseutuverkosto.

Verkostotoiminta on liittynyt ensisijaisesti vain Leaderiin, mutta vuodesta 2007 alkaen se kattaa merkittävästi laa-

jemman valikoiman maaseudun kehittämiseen liittyviä kysymyksiä. Verkostoille myönnetään asiantuntijatukea ja niissä toteutetaan käytännön toimia, joita voivat olla julkaisujen laatiminen maaseudun kehittämisen eri näkökohdista, seminaarien järjestäminen, maaseudun kehittämistoimien analysointi hyvien toimintatapojen määrittelemiseksi, maaseutualueiden kehityssuuntauksien tunnistaminen, verkkosivujen ylläpitäminen ja Leader-ryhmien auttaminen löytämään yhteistyökumppaneita ja käynnistämään yhteistyöhankkeita. Eurooppalainen maaseudun kehittämisverkosto toimii lisäksi kansallisten verkkojen ja kunkin jäsenvaltion viranomaisten kohtaamispaikkana, jonka kautta on mahdollista jakaa kokemuksia Euroopan tasolla. Verkostotoimintaan osallistuminen on pakollista kaikille EU:n taloudellista tukea saaville Leader-ryhmille, mutta myös muut ryhmät ovat tervetulleita jakamaan verkostolle osaamistaan ja kokemuksiaan.

■ Kansalliset, alueelliset ja paikalliset verkostot

Leader-ryhmien verkostoja tai yhteenliittymiä on perustettu, tai niitä on muodostunut epävirallisemmin paikallisella, alueellisella tai kansallisella tasolla eräissä jäsenvaltioissa (esim. Irlannin ja Kreikan ryhmien verkosto) ja Euroopan tasolla (esim. European Leader Association for Rural Development eli ELARD, ks. yhteyspisteitä käsittelevä osa).

Piirre 7. Yhteistyö

Yhteistyö menee verkottumista pidemmälle. Se tarkoittaa, että paikallinen toimintaryhmä toteuttaa yhteishankkeen jollakin toisella alueella, toisessa jäsenvaltiossa tai jopa yhteisön ulkopuolisessa maassa toimivan Leader-ryhmän tai vastaavaa lähestymistapaa soveltavan ryhmän kanssa.

Yhteistyö voi auttaa Leader-ryhmiä tehostamaan paikallista toimintaansa. Se saattaa auttaa niitä ratkaisemaan joi-tain ongelmia tai lisäämään paikallisten resurssien arvoa. Se voi olla esimerkiksi keino saavuttaa tietyn hankkeen elinkelpoisuuteen tarvittava kriittinen massa tai edistää täydentäviä toimia. Esimerkinä voidaan mainita tiettyyn tuotteeseen (kastanjat, villat jne.) erikoistuneilla eri alueilla toimivien Leader-ryhmien toteuttama yhteismarkkinointi tai yhteisten matkailualoitteiden kehittäminen yhteisen kulttuuriperinnön (esim. kelttiläisen tai roomalaisen) perusteella.

Yhteistyöhankkeet eivät ole pelkkää kokemusten vaihtoa. Niiden on liityttävä konkreettiseen yhteishankkeeseen, jota ihannetapauksessa hallinnoidaan yhteisen rakenteen alla. Leader-aloitteen yhteydessä on mahdollista toteuttaa kahta eri yhteistyömuotoa:

- alueiden välinen yhteistyö: tämä tarkoittaa jäsenvaltion eri maaseutualueiden välistä yhteistyötä. Yhteis-

työ voi olla Leader-ryhmien välistä, ja siihen voivat osallistua myös muut, vastaavanlaista osallistavaa lähestymistapaa noudattavat paikalliset ryhmät;

- kansainvälinen yhteistyö: tämä tarkoittaa yhteistyötä, jota toteutetaan vähintään kahdessa jäsenvaltiossa toimivien Leader-ryhmien välillä tai vastaavanlaista lähestymistapaa noudattavien yhteisön ulkopuolisten maiden ryhmien kanssa.

3 Leaderin täytäntöönpano paikallistasolla

Edellä esitetyt seitsemän keskeistä erityispiirrettä selittävät Leader-lähestymistapaa. Näiden periaatteiden käytännön toteuttaminen edellyttää oikeita ihmisiä suunnittelemaan paikallisia strategioita ja osallistamaan toimintaan. Tässä luvussa kuvaillaan Leaderin täytäntöönpanoprosessiin liittyviä tärkeimpiä menettelyjä aloilla, joilla tätä lähestymistapaa sovelletaan ensimmäistä kertaa. Tavoitteena ei ole kartoittaa kaikkia mahdollisia tilanteita – Leader-toimet ovat siihen liian moninaisia.

Paikallisten toimijoiden osallistuminen aloilla, joilla Leader-lähestymistapaa ei ole vielä sovellettu, alkaa tavallisesti silloin kun käy selväksi, että jäsenvaltio tai alue alkaa jossain vaiheessa soveltaa Leader-lähestymistapaa (esim. EU:hun liittymisen jälkeen) ja julkaisee sen vuoksi aikanaan mahdollisille Leader-ryhmille osoitetun avoimen ehdotuspyynnön ⁽⁴⁾.

Seuraavat toimenpiteet olisi ihannetapauksessa toteutettava Leader-lähestymistavan täytäntöönpanovaiheessa.

a) Valmiuksien kehittäminen

Tämä on aivan ensimmäinen vaihe Leader-lähestymistavan paikallistasolla tapahtuvassa täytäntöönpanossa. Tämän innovatiivisen lähestymistavan asianmukaisen toimivuuden varmistamiseksi paikallisilla toimijoilla on oltava tai niiden on hankittava tarvittavat valmiudet hankeideoiden ja taitotiedon muodossa, eri toimiin osoitettavat henkilöresurssit ja tietysti rahoitusta koskeva pätevyys näiden toimien hallinnoimiseksi. Aiemmin tämä prosessi oli usein "tekemällä oppimista". Saatujen kokemusten ansiosta sen pitäisi nykyään olla helpompaa. Verkottumisen ja muiden viestintävälineiden hyödyntämisestä on suurta apua tällaisten valmiuksien luomisessa, sillä tällä tavoin ei ainoastaan saada tietoa Leaderistä vaan lisätään myös paikallisten toimijoiden kiinnostusta paikallisen maaseudun kehittämisstrategian ja siihen liittyvien hankkeiden valmisteluun, ja näin voidaan saavuttaa tarvittava kriittinen massa. Valmiuksien kehittäminen ei ole yksilöllinen vaan kollektiivinen toimi, jossa maaseudun eri sidosryhmät tulevat tietoisiksi lähestymistavasta ja sen täytäntöönpanotavasta ja voivat näin ollen levittää sitä, osallistua siihen ja hyötyä siitä.

⁽⁴⁾ Nykyisissä jäsenvaltioissa vastaava prosessi voi alkaa, kun jäsenvaltiot tai alueet järjestävät uuden ohjelmakauden alussa uuden Leader-ryhmien valintaprosessin ja kun maaseutualueet, jotka eivät ole aiemmin saaneet Leader-tukea, päättävät hakea sitä.

b) Paikallisten toimijoiden saattaminen yhteen

Seuraavassa vaiheessa paikallistasolla järjestetään usein kokouksia tai seminaareja, joiden tavoitteena on saattaa yhteen tärkeimmät toimijat, edistää ideoiden syntymistä ja tarjota paikallisille toimijoille tilaisuus keskustella asianmukaisesti alueeseensa liittyvistä tarpeista. Paikallisten toimijoiden yhteen saattamiseksi on monia tapoja: seminaarit ja työpajat, julkiset keskustelutilaisuudet, viestimet ja televiestintä sekä näyttelyt ja messut ovat yleisimmin käytettyjä keinoja paikallisten toimijoiden kokoamiseksi keskustelemaan yhteiseen etuun liittyvistä kysymyksistä ja saamaan tietoa eri mielipiteistä sekä aluetta koskevista hankkeista.

c) Alueanalyysi

Maaseutualueesta on ehdottomasti laadittava yksityiskohdallisen analyysi. Analyysissä määritellään tavallisesti "alueellinen pääoma" eli sen vahvuudet (ihmiset, toiminnot, maisemat, perintö, taitotieto), joita ei esitetä luettelomuodossa vaan keskitytään alueen ainutlaatuisiin erityispiirteisiin, joita voitaisiin kehittää. Näiden piirteiden ja alueanalyysissä määriteltujen tärkeimpien seikkojen analysoinnin pohjalta pitäisi voida määritellä mahdolliset paikalliset, asianomaiselle maaseutualueelle soveltuvat kehittämisstrategiat. Alueanalyysin laadinnan myötä kaikki paikalliset toimijat lisäksi sitoutuvat alueen keskipitkän ja pitkän aikavälin suunnitelmaan. Vaikka analyysissä arvostetaan erityisasiantuntemusta, on tärkeää, että alueen tulevaisuutta ja sillä sovellettavaa strategiaa koskevista eri näkemyksistä voidaan keskustella julkisesti ja että asiassa saavutetaan laaja yhteisymmärrys.

d) Nykyisten toimien/aloitteiden määrittely

Yksi Leader-prosessin tärkeistä toimenpiteistä alueanalyysiin liittyen on paikallisten toimijoiden laatima selvitys siitä, mitä maaseudun kehittämistoimenpiteitä alueella jo toteutetaan tai on suunnitelmassa. Jo olemassa olevien aloitteiden kartoittaminen on olennaisen tärkeää päätettäessä, kehitetäänkö näitä aloitteita edelleen vai korvataanko ne uusilla. Näin vähennetään myös kaksinkertaisen työn riskejä.

e) Kumppanuuden luominen

Alhaalta ylöspäin suuntautuva lähestymistapa edellyttää analyysivaiheessa valistustyötä (tiedottamisen kautta) ja sitoutuneisuutta maaseutualueen vahvuuksien ja heikkouksien analysointiin sekä tarpeiden ja odotusten tunnistamiseen (osallistavan analysoinnin menettelyjä käyttäen). Tämä vaihe koskee koko yhteisöä ja lisäksi prosessia johtavia aktiivi-

sia ryhmiä. Suunnitteluvaiheessa, jolloin tehdään aluetta koskeva strategiset valinnat (eli määritellään ensisijaiset aiheet/hankkeet, joille rahoitustukea olisi haettava), alhaalta ylöspäin suuntautuva lähestymistapa edellyttää eri eturyhmien osallistumista (esim. tilapäisten työryhmien perustamista).

Paikallisten toimijoiden yhteen saattaminen ja alueana-lyysi helpottavat niiden toimijoiden määrittelyä, joiden olisi oltava osa julkisen ja yksityisen sektorin välistä kumppanuutta ja vastattava täytäntöönpanosta. Tämä johtaa lopulta paikallisen toimintaryhmän perustamiseen. Paikallinen toimintaryhmä muodostaa kumppanuuden, joka vastaa yhteisössä sovitun paikallisen kehittämistä koskevan lähestymistavan tehokkaasta täytäntöönpanosta.

f) Paikallisen kehittämisstrategian valmistelu

Paikallinen kehittämistä koskeva lähestymistapa vahvistetaan paikallista kehittämisstrategiaa koskevassa asiakirjassa. Siinä vahvistetaan toteutettavien toimien tavoitteet, niiden strategisten painopistealueiden määrittely ja tärkeysjärjestys. Paikallinen kehittämisstrategia toimii perustana tukihakemuksille, joita paikalliset toimintaryhmät jättävät jäsenvaltioiden tai alueiden järjestämien Leaderiin liittyvien avointen ehdotuspyyntöjen pohjalta. Jäsenvaltiot tai alueet valitsevat parhaiksi katsomansa paikalliset toimintaryhmät ja myöntävät niille määrärahoja paikallisten strategioiden täytäntöönpanoa varten.

4 Leader tulevaisuudessa: valtavirtaistaminen

EU:n maaseudun kehittämiss politiikasta äskettäin laaditussa arvioissa todettiin, että Leader on saavuttanut tavoitteet, joiden ansiosta Leader-lähestymistapa on mahdollista sisällyttää laajemmin kaikkiin maaseudun kehittämiss ohjelmiin. Valtavirtaistettuja Leaderin kaltaisia toimenpiteitä on jo otettu käyttöön monien, EU:hun vuonna 2004 liittyneiden jäsenvaltioiden kauden 2004–2006 ohjelmissa.

Uusi ohjelmakausi (2007–2013)

a) Uutta painoa Leaderille

Neuvosto hyväksyi 20. syyskuuta 2005 uuden asetuksen⁽⁵⁾ maaseudun kehittämiseen seuraavalla ohjelmakaudella (2007–2013) myönnettävästä tuesta. Siinä annetaan entistä suurempi painoarvo Leader-tyyppiselle lähestymistavalle. Kaikissa maaseudun kehittämiss ohjelmissa on ensi ohjelmakaudella oltava Leader-komponentti alhaalta ylöspäin suuntautuvien paikallisten kehittämiss strategioiden täytäntöönpanemiseksi. Kussakin ohjelmassa on vähintään 5 prosenttia EU:n rahoituksesta varattava Leaderiin (ohjelmaan sisältyvänä erillisenä Leader-toimintalinjana). Tämä prosenttiosuus varataan Leaderiin vähitellen EU:n kymmenessä uudessa jäsenvaltiossa⁽⁶⁾, jotka ohjelmakaudella 2007–2013 osoittavat Leaderiin keskimäärin 2,5 prosenttia ottaen huomioon niiden rajallisemmat kokemukset Leader-lähestymistavan suhteen. Jäsenvaltiot tai alueet valitsevat paikalliset toimintaryhmät ehdottamiensa paikallisten kehittämiss strategioiden perusteella. Kustakin ohjelmasta on mahdollista rahoittaa kyseisten paikallisten

strategioiden valmistelussa tarvittavien valmiuksien kehittämistä ja tukemista, paikallisten toimintaryhmien rakenteiden ylläpitokustannuksia, paikallisten kehittämiss strategioiden täytäntöönpanoa ja paikallisten toimintaryhmien välisiä yhteistyöhankkeita. Eurooppalaisen maaseudun kehittämiss verkoston käyttöönoton myötä myös verkostorakenteet vahvistuvat (ks. luku 2, piirre 6).

b) Huomio uusiin jäsenvaltioihin ja EU:hun liittyviin maihin

Maatalouden harjoittaminen on tärkeä osa EU:n uusien jäsenvaltioiden ja ehdokasmaiden maaseudun kehittämistä. Maatalousalaa viime vuosikymmenellä koetelleet institutionaaliset ja rakenteelliset muutokset ovat johdaneet entistä korkeampaan pitkäaikaistyöttömyyteen, joidenkin alueiden väestökatoon ja palvelujen ja infrastruktuurin tarjonnan heikkenemiseen. Leaderin vahvistettu alhaalta ylöspäin suuntautuva lähestymistapa, jonka ansiosta paikallisviranomaiset ja -yhteisöt saavat äänensä paremmin kuuluville, kun ohjelmia suunnitellaan ja pannaan täytäntöön paikallisiin tarpeisiin vastaamiseksi, ja jossa maaseutualueisiin suhtaudutaan kokonaisvaltaisesti keskittymättä yksinomaan maatalousalaan, on niin ikään tärkeä EU:n jäseneksi haluavissa maissa. Näistä maista monilla on viime vuosilta vain vähän kokemusta tämänkaltaisista osallistavista lähestymistavoista. EU:n kymmenellä uudella jäsenvaltiolla on 1. toukokuuta 2004 tapahtuneesta liittymisestäään lähtien ollut mahdollisuus soveltaa valtavirtaistettua Leader-tyyppistä toimenpidettä, jota rahoitetaan EMOTR:n⁽⁷⁾ ohjausosastosta. Kuusi kymmenestä uudesta jäsenvaltiosta on sisällyttänyt kyseisen Leader-tyyppisen toimenpiteen ”tavoite 1”⁽⁸⁾ -ohjelmiinsa. Suurta painoarvoa annetaan hallinnollisten valmiuksien kehittämiseksi, kuten paikallisten toimintaryhmien perustamisen edistämiseksi ja tukemiseksi.

⁽⁵⁾ Neuvoston asetus (EY) N:o 1698/2005, annettu 20 päivänä syyskuuta 2005, Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahaston (maaseuturahaston) tuesta maaseudun kehittämiseen (EUVL L 277, 21.10.2005).

⁽⁶⁾ Kymmenen uutta jäsenvaltiota, jotka liittyivät EU:hun toukokuussa 2004.

⁽⁷⁾ Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahasto.

⁽⁸⁾ Rakennerahastojen tavoite 1 edistää kehityksessä jälkeen jääneiden alueiden kehittämistä ja rakenteellista sopeuttamista (ohjelmakausi 2000–2006).

5 Yhteyspisteet

Leader-lähestymistapaa koskevien lisätietojen hankkimista varten

a) Euroopan komission perustama Euroopan Leader-seurantakeskus

Leader-seurantakeskuksen verkkosivuilta löytyy hyödyllistä tietoa Leaderiin liittyvistä näkökohdista. Aloitussivun valikot ja yleiset tiedot ovat saatavilla kaikilla laajentuneen EU:n kielillä. Siirry osoitteeseen:

<http://ec.europa.eu/leaderplus>

Tällä sivustolla on myös linkit kansallisten verkostoyksiköiden sivuille.

Leader+-seurantakeskuksen yhteyspiste:

contact.point@leaderplus.org

P. (32-2) 235 20 20

F. (32-2) 280 04 38

Yleisempää tietoa EU:n maaseudun kehittämistoimenpiteistä löytyy osoitteesta:

http://ec.europa.eu/agriculture/rur/index_en.htm

b) Kansallinen/alueellinen taso

Alan toimijoiden lähimmät tiedonlähteet sijaitsevat todennäköisesti kansallisella/alueellisella tasolla, riippuen asianomaisen maan ohjelman rakenteesta. Niitä kaikkia ei voida luetella tässä, mutta ne löytyvät joko tiedossa olevista kansallisista tiedonlähteistä tai seuraamalla seuraavia linkkejä:

Nykyisten jäsenvaltioiden osalta

http://ec.europa.eu/agriculture/rur/leaderplus/memberstates/index_en.htm

Liittymistä valmistelevien valtioiden ja ehdokasvaltioiden osalta

http://ec.europa.eu/agriculture/use/index_en.htm

c) Muita hyödyllisiä verkostoja

ELARD (The European Leader Association for Rural Development)

ELARD on vuonna 1999 perustettu voittoa tavoittelematon yhdistys, joka edustaa yhdeksässä jäsenvaltiossa toimivia yli 600:aa paikallista toimintaryhmää joko näiden kansallisten verkostojen kautta tai yksittäisinä jäseninä.

<http://personal.telefonica.terra.es/web/elard/>

Prepare (Partnership for Rural Europe)

Prepare-ohjelman tavoitteena on kansalaisyhteiskunnan vahvistaminen maaseutualueilla, erityisesti kymmenessä uudessa jäsenvaltiossa ja EU:hun tulevaisuudessa liittyvissä maissa, sekä maaseudun kehittämiseen liittyvän monikansallisen vaihtotoiminnan edistäminen. Siinä kannustetaan erityisesti kansalaisjärjestöjen ja hallituksen välistä maaseudun kehittämisen alalla harjoitettavaa kumppanuutta ja näin ollen myös Leader-lähestymistapaa.

<http://www.preparenetwork.org/index.php>

d) Leader-julkaisut

Euroopan seurantakeskuksen viimeisimmät Leader+-julkaisut (*Leader+ Flash News* ja *Leader+ Magazine*) löytyvät Leader+-verkkosivuston kautta (ks. luku 5, kohta a).

Kolme kertaa vuodessa julkaistava **Leader+ Magazine** tarjoaa tietoa jo järjestetyistä tai meneillään olevista Leader+-hankkeista. Siinä esitellään myös tapaustutkimuksia.

'**Flash News**' on säännöllinen uutispaketti, joka kertoo maaseudun kehittämisen uusimmista käänteistä sekä Leader+-ohjelman merkeissä että eurooppalaisella tasolla. Se

on hyvä aloituspaikka, kun haluaa tietoa Leader+-ohjelmasta. Interaktiivisen osion kautta lukijat voivat lähettää omaa palautettaan ja liittyä postituslistalle.

Käyttämällä online-tilauslomaketta voit ilmoittautua suoraan *Leader+ Magazine* -lehden ja *Flash News* -tiedotteen postituslistalle.

Myös jäsenvaltioiden kansalliset Leader-verkostot tuottavat säännöllisiä julkaisuja, jotka löytyvät osoitteesta:

http://ec.europa.eu/agriculture/rur/leaderplus/publications/nnu_en.htm

6 Käytännön Leader-esimerkkejä

Leaderin arvo käy ilmi niistä monista viime vuosina tuetuista arvokkaista hankkeista, joilla on ollut todellista vaikutusta maaseudulla asuvien ihmisten jokapäiväiseen elämään. Seuraavat esimerkit osoittavat, miten vaihtelevia ja luomiskykyisiä Euroopan eri alueilla toimivien paikallisten toimintaryhmien täytäntönpaannemat maaseudun kehittämissuorat voivat olla. Ne osoittavat myös, miten hyvin paikalliset toimintaryhmät ovat hyödyntäneet Leaderin yhteydessä käytettävissä olevia mahdollisuuksia tehdä alueellisen, kansallisen ja EU:n tason yhteistyötä ja verkottua kokemusten ja hyvien toimintatapojen vaihtamiseksi.

Esimerkit a, b ja c koskevat paikallisten toimintaryhmien paikallistasolla toteuttamia hankkeita, kun taas esimerkki d koskee kahdessa jäsenvaltiossa toimivan kolmen paikallisen toimintaryhmän välillä toteutettua kansainvälistä yhteistyöhanketta.

a) Sardiassa sijaitsevalta Montiferrun alueelta tulevien laatutuotteiden strategia (Italia)

Alue:	Sardinia
Paikallisen toimintaryhmän nimi:	Montiferrun, Barigadun ja Sinisin paikallinen toimintaryhmä
Hankkeen kokonaiskustannukset:	8 080 euroa ⁽⁹⁾
EU-rahoituksen osuus:	4 096 euroa
Muu julkisrahoitus:	2 619 euroa
Yksityiset varat:	1 365 euroa

Montiferrun paikallisen toimintaryhmän alue, johon kuuluvat myös Barigadu ja Sinis, on 50-luvulta alkaen kärsinyt maaseutuväestönsä kaupunkialueille suuntautuvasta mittavasta muuttoliikkeestä. Maatalous ja monet muut perinteiset elinkeinot ovat tämän seurauksena menettäneet työvoimaa sekä alueen perinteisten tuotteiden tuotantoon vaadittavia tietoja ja taitoja. Väestötilanteen asteittainen heikkeneminen on vaikuttanut voimakkaasti paikallisyhteisöön luoden tunteen paikallisidentiteetin menettämisestä perinteisten tapojen ja tottumusten hävi-

tyssä. Maataloustoiminnan päättyminen on aiheuttanut myös ympäristöongelmia, kuten maaperän eroosiota ja ekotyypin ja kotoperäisten lajien katoamista.

Montiferrun paikallisen toimintaryhmän tärkeimpänä tavoitteena on ollut elvyttää alueen sosiaalis-taloudellinen järjestelmä, joka perustuu karjankasvatukseen ja pieniin käsityöyrityksiin. Tämä on saavutettu seuraavien toimien avulla:

- paikallistuotteiden arvostusta on lisätty ja niiden pääsyä paikallisille markkinoille on helpotettu
- katoamisvaarassa olevia luonnonvaroja on suojeltu
- Montiferrun imagoa on kohennettu
- paikallisyhteisön sosiaalis-kulttuurista perintöä on elvytetty (tavat ja tottumukset, jotka olivat aiemmin ominaisia alueen maaseutuväestölle).

Paikallinen toimintaryhmä on tehnyt työtä paikallisten elintarvikkeiden arvostuksen lisäämiseksi ja niiden markkinoille toimittamisen helpottamiseksi. Hankkeessa keskitytään paikalliseen Casizolu-nimiseen juustoon, joka on tehty Modicano Sarda -rodun lehmien maidosta. Lehmät laiduntavat ulkosalla ja tuottavat maitoa, jossa on erityinen "puiden ja lehtien" aromi. Casizolu-juuston tuotantoon tehdyt investoinnit ovat keskittyneet tuotantoprosessin parantamiseen, elintarvikkeiden turvallisuutta koskevaan suunnitteluun, koulutuskursseihin, jalostuksen rahoitukseen, markkinoinnin tukeen, verkottumiseen muiden paikallisten laatutuotteiden kanssa (hunaja, ekstra-neitsytoliiviöljy, malvasia-viini), Casizolu-juuston näkyvyyden lisäämiseen laadukkaiden elintarvikkeiden joukossa ja toimitusketjun hallintateknikoihin, joilla tuottajia autetaan vastaamaan markkinoiden kysyntään.

Yhteyshenkilö:	Salvatore Polo
Osoite:	Piazza Mannu snc, I-09070 Seneghe
Puhelin:	(39-783) 54132
Faksi:	(39-783) 54132
Sähköposti:	galmbms@tiscali.it

⁽⁹⁾ Hankkeen kokonaiskustannukset tarkoittavat tässä kuvaillun hankkeen kustannuksia, eivät kyseisen paikallisen toimintaryhmän kokonaismäärärahoja.

b) Ruo'on- ja saranleikkuun elvyttäminen Norfolk Broadsin alueella (UK)

Alue:	Norfolk
Paikallisen toimintaryhmän nimi:	Broads & Rivers
Hankkeen kokonaiskustannukset:	172 425 euroa
EU-rahoituksen osuus:	58 820 euroa
Muu julkisrahoitus:	113 605 euroa

Norfolk Broadsin maiseman olennainen elementti ovat tuuheat ruoko- ja sarakasvustot, jotka reunustavat alueen kuuluisia vesiväyliä. Luonnonsuojelijoiden mukaan alueen kosteikot ovat kansainvälisesti merkittävä elinympäristö harvinaisille kasveille ja eläimille. Näiden alueiden säilyminen riippuu ruo'on ja saran kausittaisesta leikkaamisesta. Niitä on perinteisesti leikattu kaupallisiin tarkoituksiin katonrakennusmateriaaliksi, ja näin on varmistettu yhteys alueen rakennusperinteen ja luonnonympäristön välillä.

Modernisaatiosta huolimatta alueen ruoko- ja sarateollisuus on ollut suurissa vaikeuksissa, joihin ovat osittain vaikuttaneet tuonti ja siitä seuranneet alhaiset hinnat. Alalla toimivat ruo'on ja saran leikkaajat eivät ole pystyneet korvaamaan olennaisen tärkeää koneistoa, ja teollisuus ei ole onnistunut houkuttelemaan uusia työntekijöitä eläkkeelle jäävien tilalle. Vuonna 2002 tehdyssä tutkimuksessa kävi ilmi, että alalla toimi enintään 20 ammattileikkaajaa, joista hyvin harva oli alle 30 vuoden ikäinen ja moni lähellä eläkeikää (tai ylittänyt sen). Työilmapiiri oli huono, ja monet leikkaajat suhtautuivat vihamielisesti ympäristönsuojelu-

järjestöihin, joiden ne katsoivat suosivan vapaaehtoisvoimin toteutettavaa ruoikkojen hoitoa.

Leader+-rahoituksen avulla on tarjottu koulutusta ja kunnostettu hoitamattomia ruoikkoalueita. Näin luodaan mahdollisuuksia uusille yrityksille ja lisätään nykyisten yritysten tehokkuutta ja tuloja esimerkiksi tarjoamalla uusia koneita mutta myös parantamalla paikallisten toimintaryhmien jäsenten ansiomahdollisuuksia ruo'on ja saran leikkauskausien ulkopuolella. Muista, ei niinkään rahassa mitattavista hyödyistä voidaan mainita yhdistys, joka perustettiin auttamaan ympäristönsuojelujärjestöjä ja muita toimijoita saamaan ruo'on- ja saranleikkauyrityksiltä yhteisiä näkemyksiä kysymyksistä, jotka liittyvät esimerkiksi ruokosvustojen kunnostamiseen ja tulvia vähentävän toiminnan suunnitteluun.

Ensimmäinen hanke onnistui pysäyttämään paikallisen ruo'on- ja saranleikkauteollisuuden alamäen ja lisäämään suuresti alan toimijoiden luottamusta ja optimismia. Toinen hanke kohdistuu teollisuuden pidemmän aikavälin tarpeisiin, sillä siinä kannustetaan ja tuetaan alan uusia toimijoita, lisätään nykyisten yritysten tehokkuutta ja tuloja sekä parannetaan alueella kasvavan ruo'on ja saran menekinedistämistä.

Yhteyshenkilö:	Malcolm Hackett
Osoite:	Economic Development Unit, Norfolk County Council, County Hall, Martineau Lane, Norwich NR1 2DH
Puhelin:	(44-1603) 228 960
Faksi:	(44-1603) 223 345
Sähköposti:	malcolm.hackett@norfolk.gov.uk
Internet-sivut:	www.broadsandrivers.org.uk

c) Turvallinen tulevaisuus perinteitä kunnioittaen

Alue:	Etelä-Kymi
Paikallisen toimintaryhmän nimi:	Sepra
Hankkeen kokonaiskustannukset:	59 436 euroa
EU-rahoituksen osuus:	22 968 euroa
Muu julkisrahoitus:	22 968 euroa
Yksityiset varat:	13 500 euroa

Sepra on rekisteröity yhdistys, joka toimii Etelä-Kymin kahdeksan kunnan maaseutualueilla ja pyrkii asukkaiden aktiivisuuden ja omatoimisen työn edistämiseen. Yhdistys on laatinut alueelleen kehittämissuunnitelman, johon on haettu Leader+-kehittämisrahoitusta vuosiksi 2000–2006. Kehittämissuunnitelmasta tuetaan pieniä kehittämissuunnitelmia,

jotka perustuvat asukkaiden omiin ideoihin. Talousarvio on noin 1,2 miljoona euroa vuodessa, ja määrärahoista 30 prosenttia tulee EU:lta, 18 prosenttia Suomen valtiolta, 12 prosenttia asianomaisilta kunnilta ja 40 prosenttia alueen asukkailta.

Sepran toiminta-alueella on noin 57 000 asukasta. Väestö on vähentynyt tasaisesti 30:n viime vuoden ajan. Maaseutalueiden, taajamien ja kaupunkien välinen rajanveto on vaikeaa. Enemmistö asukkaista työskentelee teollisuuden tai julkisten palvelujen alalla – pienyritysten perustaminen on ollut hidasta. Ohjelman johtavana periaatteena on edesauttaa viihtyisän, turvallisen ja toimeentuloa asukkailleen antavan elinympäristön kehittymistä. Kaikki ohjelmassa toteutettavat toimet perustuvat alueen historian, luonnon ja paikallisten asukkaiden kunnioittamiseen. Ohjelmalla on kaksi pääteemaa: luonnon ja kulttuuristen voimavarojen hyödyntäminen ja maaseudun ja kaupunkien vuorovaikutuksen lisääminen.

Ohjelman tärkeimmät tavoitteet pyritään saavuttamaan seuraavin keinoin:

- parannetaan kylien ja muiden yhteisöjen sisäistä toimintaa
- kehitetään matkailu- ja muita palveluja
- edistetään, markkinoidaan ja kehitetään uusia tai olemassa olevia paikallistuotteita
- tuetaan uusia pienyrityksiä
- hyödynnetään Venäjän ja Viron läheisyyttä ja luodaan muita kansainvälisiä yhteyksiä
- järjestetään tilaisuuksia, joissa maaseudun ja kaupunkien asukkaat voivat tavata toisiaan.

Kehittämisohjelmassa keskitytään tietotekniikkaan, ympäristönsuojeluun ja erityisesti nuoriin.

Yhteyshenkilö: Marja Sorvo

Osoite: Helsingintie 1 A, 49400 Hamina, Suomi

Puhelin: (358-44) 277 4514

Faksi: (358-5) 230 4515

Sähköposti: marja.sorvo@seprat.net

Internet-sivut: www.seprat.net

d) Kulttuurioppaiden ja aluemuseojohtajien kansainvälinen koulutus: kolmen alppialueen välinen yhteistyö uusien näkymien tarjoamiseksi

Jäsenvaltiot: Itävalta ja Saksa

Alueet: Tiroli (Itävalta), Schwabenin ja Oberbayernin hallintoalueet (Saksa)

Paikallisten toimintaryhmien nimet:

Außerfern (Itävalta),
Auerbergland (Saksa),
Ostallgäu (Saksa)

Hankkeen kokonaiskustannukset: 30 000 euroa

EU-rahoituksen osuus: 15 000 euroa

Yksityiset varat: 15 000 euroa

Auerberglandin (Saksa), Ausserfernin (Itävalta) ja Ostallgäun (Saksa) alueet ovat käynnistäneet kansainvälisen koulutushankkeen, joka pitää sisällään 104 osallistujaa, 25 luennoitsijaa, 47 työpajaa ja 20 erilaista moduulia. Hankkeessa pyritään hyödyntämään näiden Baijerin ja Itävallan alppialueella sijaitsevan kolmen alueen yhteistä kulttuuria ja historiaa.

Toimintaryhmät järjestivät aluksi alueiden hallintojohtajien välisen kokouksen ajatusten vaihtamiseksi. Kokouksessa todettiin, että kyseisten kolmen naapurialueen paikallisten toimintaryhmien kehittämisstrategioissa oli useita yhteisiä tavoitteita, joten tulevaisuuden yhteistyölle tarjoutui monia mahdollisuuksia. Koska kansainväliset yhteistyöhankkeet ovat paikallisia hankkeita monimutkaisempia ja riskialttiimpia, alueiden Leader+-johtajat halusivat varmistaa yhteistyölle vankan perustan. He tiedostivat kansainvälisen hankkeen onnistumisen edellyttävän voimakasta uskoa siihen, että hankkeesta on hyötyä kaikille kolmelle toimintaryhmälle. Kriittisen ja perinpohjaisen hankearvioinnin jälkeen päätettiin, että toimintaryhmien välinen yhteistyö perustuu historian ja kulttuurin sekä matkailun

ja työllisyyden välisen yhteyden parantamiseen. Matkailun ja kulttuurin yhdistämisen myötä hankkeella pyritään luomaan uusia työpaikkoja erityisesti naisille, jotta nuoret saataisiin paremmin tietoisiksi oman kotiseutunsa historiasta.

Saadakseen ideoita parhaiksi menettelytavoiksi paikallisten toimintaryhmien johtajat ottivat yhteyttä Val Venostassa Etelä-Tirolissa toimivaan italialaiseen toimintaryhmään, joka oli toteuttanut vastaavan hankkeen Leader-varoin.

Yhteyshenkilö: Günter Salchner
Osoite: REA Außerfern, Kohlplatz 7,
A-6600 Pflach
Puhelin: (43-5672) 62387
Faksi: (43-5672) 62387 139
Sähköposti: rea@allesausserfern.at
Internet-sivut: www.allesausserfern.at/rea

Euroopan komissio

Leader-lähestymistapa – Perusopas

Luxemburg: Euroopan yhteisöjen virallisten julkaisujen toimisto

2006 – 23 s. – 21 x 29,7 cm

ISBN 92-79-02047-1

MYyntI JA TILAUKSET

Julkaisutoimiston toimittamat maksulliset julkaisut ovat saatavissa myyntiedustajiltamme kautta maailman. Osoittakaa tilauksenne yhdelle myyntiedustajista, joista löydätte luettelon

- joko julkaisutoimiston Internet-sivustosta osoitteesta <http://publications.europa.eu/>
- tai pyytämällä sitä faksitse numerosta (352) 29 29-42758.

Euroopan komissio
Maatalouden ja maaseudun kehittämisen pääosasto

Lisätietoja:

Rue de la Loi 200
B-1049 Bruxelles

Puhelin

Suora linja (32-2) 295 63 63
Keskus (32-2) 299 11 11

Faksi

(32-2) 299 17 61

Internet

http://ec.europa.eu/agriculture/index_fi.htm

Julkaisutoimisto
Publications.europa.eu

ISBN 92-79-02047-1

9 789279 020476